

ОСОБЛИВОСТІ ГІГІЄНИЧНОГО НОРМУВАННЯ ВОДИ ВОДОЙМИЩ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ДЕРЖАВНОГО МОНІТОРИНГУ ВОД

Зайцев В.В.

ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»,
м. Дніпро

Вступ. Постановою Кабінету Міністрів України (КМУ) від 19 вересня 2018 р. № 758 затверджено Порядок здійснення державного моніторингу вод, у тому числі поверхневих водоймищ. Так як виконавцями моніторингу води водоймищ визначено ряд державних контролюючих органів, а Санітарні правила і норми охорони поверхневих вод від забруднення (СанПіН 4630-88), що містили гігієнічні нормативи, втратили чинність з 01.01.2017 р. відповідно до Урядового розпорядження від 20 січня 2016 р. № 94 - р., необхідно визначитись з гігієнічним нормуванням води водоймищ на сучасному етапі, що обумовило актуальність досліджень та мету роботи.

Мета. Порівняти діючі гігієнічні нормативи води водоймищ, що діють в Україні та визначити можливість їх застосування для потреб державного моніторингу поверхневих вод річок.

Матеріали і методи. Виконано аналітичний огляд діючих гігієнічних нормативів води водоймищ, що діють в Україні, та аналіз результатів досліджень води р. Дніпро та р. Інгулець, що виконані установами, що здійснювали держсанепідгляд у містах Дніпропетровщини за 2005-2017 роки.

Результати та їх обговорення. З основних річок України тільки з р. Дніпро надходить приблизно 80% поверхневих водних ресурсів держави, суттєва частина якого використовується для задоволення централізованого питного водопостачання населення. Встановлено, що річки Дніпро та Інгулець, головні джерела

централізованого питного водопостачання міст Дніпропетровської області, систематично забруднюються органічними речовинами, про що свідчать наднормативні рівні БСК_{повн.} у 1,84-2,24 ($p < 0,001$), ХСК (2,2-2,54 нормативу; $p < 0,001$), забарвленості (1,48 нормативу; $p < 0,001$), окрім того у її воді періодично виявлялися перевищення у 1,1-1,6рази ГДК нафтопродуктів, фенолів, марганцю, кадмію, нормативів індексу ЛПКП, колифагів, вірусів ($p < 0,05$). СанПіН 4630-88, що містив гігієнічні нормативи води водоймищ, втратив чинність з 01.01.2017 р. У той же час з 2019 р. встановлена система державного моніторингу вод. Її виконавцями визначені відповідні державні установи ДСНС, Держводагентства та Мінприроди, при чому поверхневі води річок повинні вивчатися переважно Держводагентством України. До переліку фізико-хімічних показників моніторингу поверхневих вод, що використовуються для задоволення питних і господарсько-побутових потреб населення, включені: специфічні синтетичні забруднюючі речовини (пестициди, фармацевтичні препарати та інші речовини), специфічні несинтетичні забруднюючі речовини (арсен, купрум, цинк, хром та інші речовини), а також усі інші чинники, що визначаються з урахуванням показників, наведених у Державних санітарних нормах та правилах “Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною” (ДСанПіН 2.2.4.171-10). Для виконання зазначених вимог для гігієнічного нормування води річок на сучасному етапі доцільно застосовувати два діючих нормативних документи: Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів (ДСП), затверджені Наказом МОЗ України від 19.06.1996 р. № 173 (додаток 11) та ДСТУ 4808:2007 «Джерела централізованого питного водопостачання. Гігієнічні та екологічні вимоги щодо якості води і правила вибирання» (табл. 1, додаток Д) для води 2 класу питних водозаборів. За наявності двох нормативів якості води перевагу слід віддавати більш жорстким. Для гігієнічної оцінки води водоймищ для купання, водного

спорту, у межах населених пунктів, крім нормативів, викладених у додатку 11 ДСП 173-96, доцільно керуватися також вимогами, викладеними у ДСП улаштування та експлуатації оздоровчих закладів, затверджених наказом МОЗ України від 19 червня 1996 р. № 172 (табл. 1, 2).

Висновки. На сучасному етапі, до затвердження МОЗ України переліку нормативів для гігієнічної оцінки води поверхневих водойм, при здійсненні державного моніторингу поверхневих вод річок доцільно застосовувати наступні діючі санітарні норми: ДСП 173-96 (додаток 11), ДСП 172-96 (табл. 1, 2), ДСТУ 4808 (табл. 1, додаток Д).

НАПРЯМКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ПРОБЛЕМИ ХЛОРООРГАНІЧНИХ СПОЛУК У ПИТНІЙ ВОДІ В УКРАЇНІ

Прокопов В.О.

**ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєсва
НАМН України», м. Київ**

Проблема хлорорганічних сполук (ХОС) у питній воді є надзвичайно актуальною для України. Це обумовлено тим, що на переважній більшості річкових водопроводів України в технології водопідготовки використовуються препарати хлору, які при взаємодії з органічними домішками природної води утворюють небезпечні ХОС. Дослідження ХОС у світі було розпочато з 1974 р., коли вперше у питній воді серед побічних продуктів хлорування було ідентифіковано леткий хлороформ, пізніше – деякі інші сполуки класу летких тригалогенметанів (ТГМ), а з часом й нелеткі ХОС класу галогеноцтових кислот (ГОК). Було встановлено, що речовини обох класів ХОС володіють загальнотоксичною дією на теплокровний організм, а окремі з них